

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustustoiminta

Parlamentaarinen neuvottelukunta
sihteeristö
3.12.2024

Valtionavustusten yhteiskunnalliset tavoitteet ja päämäärät

- **Valtionavustuksia myönnetään tukemaan erilaisia yhteiskunnallisia tavoitteita ja päämääriä, jotka perustuvat lainsäädäntöön, hallitusohjelmiin, hallinnonalan strategioihin ja talousarviossa asetettuihin vaikuttavuustavoitteisiin. Erilaiset hallinnonalan sisäiset politiikkaohjelmat ja niiden toimeenpano, tiekartat, selvitykset sekä toimintaympäristön muutokset muokkaavat avustuksilla toteutettavaa toimintaa ja tavoitteita.**
- **Valtionrahoituksen keskeiset tavoitteet liittyvät muun muassa yhteiskunnan monimuotoisuuden, työllisyyden, hyvinvoinnin ja demokraattisten arvojen vahvistamiseen. Julkinen tuki mahdollistaa edistää kaikkien kansalaisten tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua mm. koulutukseen, liikuntaharrastuksiin ja taide- ja kulttuuritoimintaan. Valtionavustuksilla parannetaan palveluiden saavutettavuutta sekä tuetaan yhteisöllisyyttä, identiteettiä ja ihmisten välistä yhteenkuuluvuutta.**

Valtionavustusten yhteiskunnalliset tavoitteet ja päämäärät

KULTTUURI

- **Kulttuuriperinnön säilyttäminen:** Avustuksilla edistetään kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden taitojen ja kulttuuriperinnön säilymistä sekä saavutettavuutta. Julkisin varoin pyritään myös suojelemaan ja vaalimaan historiallista ja kulttuurista perintöä, kuten museoita, teattereita ja muita kulttuurilaitoksia, jotka ylläpitävät kansallista identiteettiä.
- **Luovan työn tukeminen ammattina ja elinkeinona:** valtionavustuksilla tuetetaan luovuutta ja innovatiivisuutta, jotka ovat välttämättömiä taloudelle ja yhteiskunnan kehitykselle.
- **Kulttuuripalveluiden saavutettavuus ja osallisuuden lisääminen:** Mahdollistetaan kaikille kansalaisille tasavertainen pääsy kulttuuri- ja taidepalveluihin ja kavennetaan väestöryhmien välisiä eroja kulttuuriin osallistumisessa.

LIIKUNTA JA NUORISO

- **Valtionavustusten myöntäminen** on osa liikunnan ja nuorison toimialojen poliittista ohjausta. Kummallakaan toimialalla ei ole niiden alaista hallinnollista viranomaista, joille resurssiohjaus olisi voitu delegoida. Lisäksi normiohjaus on vähäistä. Resurssi- ja informaatio-ohjaus ovat keskeisiä välineitä toimialojen ohjauksessa, koska valtaosa toiminnasta on kansalaistoimintaa. Liikuntakulttuurimme, mukaan lukien huippu-urheilu, pohjautuu vapaaehtoiseen kansalaistoimintaan.
- **Liikunta- ja nuorisolaeissa** on säädetty valtionhallinnon vastuista, joihin keskeisenä osana kuuluu toimialojen eri toimintojen kehittämisen avustaminen.

Mikä painoarvo valtionavustuksilla on osana toimialan tavoitteiden edistämistä?

KULTTUURI

- **Valtionavustukset ovat keskeinen kulttuuripoliittinen ohjausväline**, jolla voidaan edistää yhteistyötä ja osaamisen jakamista. Ne ovat tärkeitä myös yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.
- **Valtionavustukset ovat keskeisessä asemassa edistettäessä kulttuurialan tavoitteita**, sillä ne turvaavat kulttuurin saavutettavuuden ja tukevat kotimaisen kulttuurin elinvoimaisuutta.
- Avustukset mahdollistavat toiminnan kehittämisen, sillä **ilman niitä kehittämistoiminta olisi käytännössä mahdotonta**. Yleishyödylliset yhteisöt ovat riippuvaisia avustuksista, ja niiden toiminta takaa kulttuurialan perusrakenteiden toiminnan.
- Valtionavustukset **tukevat luovuutta ja innovatiivisuutta, jotka ovat tärkeitä taloudelle ja yhteiskunnalle**. Kulttuuriala työllistää ja edistää alueellista elinvoimaisuutta.
- **Avustukset tukevat kulttuurisisällön tuotantoa ja levitystä**, mikä on Suomen pienellä kielialueella erityisen tärkeää. Ne mahdollistavat alan uusiutumisen ja taiteilijoiden toimeentulon.

Mikä painoarvo valtionavustuksilla on osana toimialan tavoitteiden edistämistä?

TIEDE

- Kansallisarkiston osalta yksityisten arkistojen valtionavut käyttöönasetetaan ministeriöstä, mutta valtionapuviranomainen on Kansallisarkisto. **Valtionavustuksilla toteutetaan lakia yksityisten arkistojen valtionavusta.**
- Ministeriön jakamat harkinnanvaraiset valtionavustukset edistävät monia lakiin kirjattuja tehtäviä. Keskeisimmät lait, joiden tehtäviä rahoitetaan ovat Laki Tieteellisten seurain valtuuskunnasta ja asetus tutkimuseettisistä neuvottelukunnasta. **Erityisesti tiedekasvatukseen, Tiedekatemioiden toimintaan, ulkomailla toimivien tiedeinstituuttien toimintaan ja vuokriin ei ole olemassa muuta rahoitusta**

LIIKUNTA

- Valtionavustukset ovat keskeinen osa liikunnan poliittista ohjausta, sillä toimialalla ei ole hallinnollista viranomaista ohjauksen toteuttamiseen. Liikunta-asetuksen mukaan avustukset myönnetään tulosperusteisesti, ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan toiminnan laajuuden ja saavutettujen tulosten perusteella
- Noin 75 % liikunnan määrärahoista kohdentuu avustuksiin, jotka tukevat muun muassa kuntien liikuntatoimintaa, liikuntapaikkarakentamista ja liikunnan järjestöjä. Avustusten tavoitteena on kehittää monipuolista liikunnan kansalaistoimintaa sekä edistää huippu-urheilun menestystä eettisesti kestävin periaattein.

Mikä painoarvo valtionavustuksilla on osana toimialan tavoitteiden edistämistä?

VAPAA SIVISTYSTYÖ JA PERUSOPETUS

- Valtionavustukset ovat merkittäviä erityisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämässä. Niillä mahdollistetaan pienituloisten, maahanmuuttajien ja erityisryhmien pääsy koulutukseen.
- Avustuksia käytetään muun muassa pedagogiseen kehittämiseen, digitaalisten oppimisympäristöjen parantamiseen ja kestäväää elämäntapaa tukevan koulutuksen kehittämiseen.
- Vapaan sivistystyön oppilaitokset täydentävät formaalia koulutusjärjestelmää erityisesti alueellisissa ja sisällöllisissä katvealueissa.

LUKIO- JA AMMATILLINEN KOULUTUS

- **Valtionavustuksilla on vähäinen painoarvo (noin 1,4–1,7 % kokonaissummasta),** ja niitä käytetään pääosin kehittämishankkeisiin, kuten digitaalisten oppimisympäristöjen edistämiseen ja strategiseen yhteistyöhön.
- Strategiarahoituksella on tuettu muun muassa ammattitaitokilpailuja ja koulutuksen järjestäjien fuusioita, mutta rahoituksen vähentyessä kehittämishankkeet ovat vaarassa loppua.

Mikä painoarvo valtionavustuksilla on osana toimialan tavoitteiden edistämistä?

NUORISOTYÖ

- **Valtionavustukset muodostavat 90 % nuorisotyön rahoituksesta** ja ovat ratkaisevia toimialan kehittämisessä.
- Näillä avustuksilla tuetaan muun muassa nuorten työpajatoimintaa, etsivää nuorisotyötä ja kouluissa tehtävää työtä sekä matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia.
- Avustuksilla mahdollistetaan myös nuorisokeskusten toiminta ja strateginen kehittäminen, mikä parantaa nuorten osallisuutta ja kasvua yhteiskunnassa..

Millä perusteilla tehdään valtionavustusten kohdentamispäätökset?

- Valtionavustuspäätöksiä tehdessä ensisijainen peruste on valtion talousarviossa määritelty määrärahan käyttötarkoitus ja avustuksen myöntöperusteet.
- Päätöksiin vaikuttavat hankkeen/toiminnan merkitys, tarpeellisuus ja ajankohtaisuus suhteessa asetettuihin hakuilmoituksessa asetettuihin tavoitteisiin. Hakijan taloudellisen tilanteen on oltava tasapainoinen ja hakijan on pystyttävä osoittamaan resurssit hankkeen toteuttamiseksi.
- Avustusta voidaan myöntää vain mikäli valtionavustuslain mukaiset avustuksen myöntämisen yleiset edellytykset täyttyvät.
- Valtionavustusten myöntäminen on harkinnanvaraista, ja lopullinen päätös perustuu viranomaisen arvioon siitä, kuinka hyvin hakija ja hakemus täyttävät myöntökriteerit. Viime kädessä avustusten kohdentamisista päättää vastuuministeri.

Mikä on arvionne yleishyödyllisten yhteisöjen valtionavustuksiin kohdistuvien leikkausten vaikutuksista toimialalla

KULTTUURI

- **Valtionavustukset ovat elintärkeitä toiminnan jatkuvuudelle:** Ne tarjoavat ennakoitavaa ja pitkäjänteistä rahoitusta, joka mahdollistaa kulttuurialan perustoiminnan. Leikkaukset toiminta-avustuksissa ovat erityisen kipeitä, sillä ne vaikeuttavat perustoiminnan ylläpitämistä ja johtavat alan heikkenemiseen.
- **Leikkaukset heikentävät suoraan yhteisöjen toimintaedellytyksiä:** Tämä voi johtaa henkilöstövähennyksiin, toiminnan supistamiseen ja jo alkaneiden hankkeiden keskeytymiseen. Toimialan perusta heikkenee ja työllisyys kärsii. Yksittäisten yhteisöjen toiminnan heikkeneminen tai lakkauttaminen vaikuttaa koko toimialaan. Leikkaukset lamaannuttavat alan toimintaa ja vaikuttavat negatiivisesti työllisyyteen.
- **Leikkaukset vaikeuttavat avustuksiin sidottujen tavoitteiden saavuttamista:** Kun rahoitus vähenee, yhteisöillä on vähemmän resursseja toteuttaa toimia, joita avustusten myöntämisen kriteereissä edellytetään. Tämä voi johtaa myöntöperusteiden uudelleenarviointiin.
- **Yhteiskunnalliset vaikutukset voivat olla laajoja:** Yleishyödylliset yhteisöt edistävät usein kansalaisyhteiskunnan toimintaa ja osallisuutta. Välilliset vaikutukset voivat johtaa yhteisöllisyyden katoamiseen sekä demokratiakehityksen ja turvallisuuden heikkenemiseen.

Mikä on arvionne yleishyödyllisten yhteisöjen valtionavustuksiin kohdistuvien leikkausten vaikutuksista toimialalla

LIIKUNTA

- **Henkilöstövähennykset ja palvelutason lasku:** Leikkaukset johtavat järjestöissä henkilöstön vähentämiseen, mikä heikentää viestintää, koulutusta sekä harraste- ja kilpailutoiminnan laatua ja määrää.
- **Harrastuskustannusten nousu:** Seuratoiminnan kehittämistuen lakkauttaminen vaikeuttaisi paikallisten urheiluseurojen toimintaa ja nostaisi lasten ja nuorten harrastamisen kustannuksia.
- **Huippu-urheilun haasteet:** Lajiliittojen budjetit kärsivät, mikä vaikuttaa erityisesti maajoukkue toiminnan ja kilpailuosallistumisten järjestämiseen.
- **Eriarvoistuminen:** Erityyppiset järjestöt kärsivät leikkauksista eri tavoin, mikä voi vähentää monimuotoisuutta liikuntakentässä.

Mikä on arvionne yleishyödyllisten yhteisöjen valtionavustuksiin kohdistuvien leikkausten vaikutuksista toimialalla

NUORISOTYÖ

- **Strategisen kehittämisen hidastuminen:** Nuorisoalan osaamiskeskuksia ja kehittämishankkeita on supistettu, mikä vähentää alan innovaatioita ja osaamisen kehittämistä.
- **Toiminnan turvaaminen:** Perustoiminta, kuten nuorten työpajatoiminta ja matalan kynnyksen harrastustoiminta, on toistaiseksi pyritty turvaamaan.
- **Pitkän aikavälin vaikutukset:** Tiedolla johtamisen vaikeutuminen ja osaamisen heikkeneminen voivat pitkällä aikavälillä laskea toiminnan laatua ja vaikuttavuutta.

Mikä on arvionne yleishyödyllisten yhteisöjen valtionavustuksiin kohdistuvien leikkausten vaikutuksista toimialalla

LUKIO- JA AMMATILLINEN KOULUTUS

- **Vähäiset vaikutukset perustoimintaan:** Leikkaukset kohdistuvat pääosin kehittämishankkeisiin, kuten digitaalisiin oppimisympäristöihin ja verkostohankkeisiin, mutta perustoiminta säilyy vakaana.
- **Innovaatiot vaarassa:** Strategiarahoituksen väheneminen vaikeuttaa koulutuksen järjestäjien pitkäjänteistä kehittämistyötä.

VAPAA SIVISTYSTYÖ JA PERUSOPETUS

- **Koulutuksellisen tasa-arvon heikkeneminen:** Kansalaisopistojen kehittämisavustusten leikkaukset heikentävät erityisesti pienituloisten, maahanmuuttajien ja syrjäseutujen asukkaiden koulutusmahdollisuuksia.
- **Alueellinen epätasa-arvo:** Resurssien vähentyminen vaikeuttaa oppilaitosten mahdollisuuksia vastata paikallisiin sivistystarpeisiin.
- **Toiminnan supistuminen:** Leikkaukset rajoittavat vapaan sivistystyön oppilaitosten kykyä toteuttaa hankkeita, ylläpitää henkilöstöä ja tarjota monipuolisia koulutusmahdollisuuksia.

Museoviraston ja Taiteen edistämiskeskuksen valtionavustustoiminta

Museoviraston valtionavustuksilla tuetaan kulttuuriperintökohteiden säilymistä ja käyttöä sekä museoiden ja yhteisöjen kulttuuriperintöön liittyviä hankkeita ja toimintaa. Museoviraston jakamilla avustuksilla:

- huolehditaan kansallisen kulttuuriperinnön asianmukaisesta tallennuksesta, säilytyksestä, hoidosta ja ylläpidosta
- tuetaan kansallisesti ja maailmanperintöön liittyvien suojeltujen rakennusten ja muiden arvokkaiksi luokiteltujen kohteiden säilymistä, oikeiden korjaustapojen käyttämistä sekä kestäväää korjaamista
- tuetaan ihmisten oikeutta yhteiseen kulttuuriperintöömme ja sen jakamiseen ja ylläpitoon osallistumista
- kehitetään museotyötä asiakaslähtöisemmäksi ja vaikuttavammaksi ja tuetaan museoiden yhteistyötä ja verkostoitumista
- tehdään taidetta ja kulttuuriperintöaineistoihin liittyvää tietoa avoimeksi ja kaikille saavutettavaksi
- on merkittävä rooli mm. Kulttuuriperintöstrategian, Museopoliittisen ohjelman, Maailmanperintöstrategian ja kansainvälisten sopimusten sekä kansallisen lainsäädännön (kuten rakennusperintölain) toimeenpanossa.

Taiteen edistämiskeskuksen valtionavustuksilla tuetaan taiteen ns. vapaan kentän perusrakenteita ja organisaatioita kaikilla taiteenaloilla sekä lisätään taiteilijoiden työllisyyttä ja toimeentuloa. Taiken jakamilla avustuksilla:

- on keskeinen merkitys toimialan työllisyyden sekä kansalaisille suunnattujen taidepalvelujen kannalta pystytään reagoimaan taidekentän muutoksiin ja muuttuviin tarpeisiin
- on kriittistä merkitystä toimialan yhteisöjen toiminnan kannalta
- mahdollistetaan toimialan uusiutuminen ja alueellinen sekä kielellinen ja kulttuurinen moniarvoisuus
- mahdollistetaan taiteen kansainvälistymisen sekä liiketoiminnan ja kasvun edellytyksiä.

Tyypillistä valtionavustuksille on se, että ne jakautuvat suurelle joukolle edunsaajia sekä Taikessa että MV:ssa.

Museoviraston ja Taiteen edistämiskeskuksen valtionavustustoiminta

Taikessa on valtionavustuksina jaettu vuonna 2024 yhteisöille 21,1 milj. 8 eri haussa (apurahoina yksityishenkilöille myönnettiin 24,5 milj.)

- Taiteenalojen toiminta-avustukset (13,5 m€)
- Taiteenalojen erityisavustukset (1 m€)
- Lastenkulttuurin erityisavustukset (510 000 €)
- Festivaaliavustukset (2,1 m€)
- Kulttuurilehtien ja verkkojulkaisujen erityisavustukset (800 000 €)
- Osallisuuden ja kulttuurihyvinvoinnin avustukset (2 m€)
- Kulttuurisen moninaisuuden ja rasminvastaisen toiminnan avustukset (680 000 €)
- Prosenttiperiaatteen mukaisten hankkeiden avustukset (500 000 €)

Museovirastossa on valtionavustuksina jaettu vuonna 2024 yhteensä 4,2 milj.€ 12 eri haussa

- kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden korjaamiselle ja käytölle (rakennukset, muinaisjäännökset, liikenteen avustukset, 1 659 000 €)
- museoille ja kulttuuriperintöalan toimijoille (969 000 €)
- kansainvälisten kulttuuriperintösopimusten toimeenpanon edistämiseen (225 000 €)
- kuvataiteilijoiden näyttelypalkkioihin (949 000 €) -> myönnetään yhteisöille jaettavaksi kuvataiteilijoille
- kulttuurireittitoimintaan (118 000 €)
- kulttuuriperintöalan yhteisöjen toimintaan (304 000 €)

Museoviraston ja Taiteen edistämiskeskuksen valtionavustustoiminta

Taiteen edistämiskeskus joutuu tekemään noin 3,5 miljoonan euron leikkaukset yleishyödyllisten yhteisöjen valtionavustuksiin vuonna 2025. Arvioita vaikutuksista:

- n. 100 yhteisön avustusta leikataan ja osa yhteisöistä joutuu lopettamaan toimintansa
- tapahtumien ja suunnitelmien peruuntumista tai merkittävää pienentymistä
- vaikutusta taiteen saatavuuteen eri puolilla Suomea
- vaikutusta taiteilijoiden työllistämismahdollisuuksiin
- vaikutusta taide- ja kulttuurialan toimijoiden tulevaisuuden luottamukseen
- toiminta-avustusten osalta Taiteen aineistojen perusteella valtionavustuksina myönnetty resurssi johtaa noin kolminkertaiseen liikevaihtoon yhteisön toiminnassa. 3,5 miljoonan euron leikkaus tarkoittaisi noin 10 miljoonan euron laskennallista vähenemistä liikevaihdon osalta. Tämä perustuu keskimääräiseen hakijoiden talouteen liittyvään arvioon. Ihmisten mahdollisuudet käyttää ja kokea kulttuuriperintöä ja taidetta pienenevät. Kulttuurikokemusten tuottama hyvinvointi vaarantuu.

Museoviraston arvioita yleishyödyllisten yhteisöjen valtionavustuksiin kohdistuvien leikkausten vaikutuksista:

- Haitallisia vaikutuksia alueiden elinkeinotoiminnalle ja eri alojen osaajien työllisyyteen
- Yksilö- ja yhteisötasolla kulttuuriperinnön arvostuksen ja merkityksellisyyden kokemus vähenee
- Erilaisten kohteiden ja kokoelmien hoito ja säilyminen sekä saavutettavuus on uhattuna ja rakennusten korjausvelka kasvaa
- Haitalliset vaikutukset museoalan uudistumiseen ja merkityksellisyyteen sekä museokävijöiden kokemukseen
- Kansainvälisten kulttuuriperintösopimusten mukainen toiminta vaarantuu ja kulttuurimatkailun kehittäminen hidastuu.